

1. Geneigd tot alle kwaad

Introductie

Als we nadenken en schrijven over bekering, dan moeten we allereerst de noodzaak voor een bekering vaststellen. Is het voor iedereen nodig om zich te bekeren? En waar moeten wij ons dan van bekeren? Onvermijdelijk komen we dan op het punt van de menselijke conditie. Zijn mensen geneigd tot het goede of geneigd tot het kwade of allebei? Daarover verschillen de meningen, afhankelijk van het feit of je een positief of een negatief mensbeeld hebt. De Bijbelschrijvers nemen duidelijk stelling in en schrijven expliciet dat de mens geneigd is tot alle kwaad, sinds de zondeval. Laten we bekijken wat de Bijbel ons hierover leert.

In de Hof van Eden

De Bijbel start met een positief mensbeeld. In het scheppingsverhaal lezen we keer op keer dat het goed, ja, zelfs zeer goed was allemaal. Ook van de schepping van de mens wordt dit gezegd. De mens is zeer goed geschapen. We kunnen ons dus moeilijk voorstellen dat de mens meteen al geneigd was tot alle kwaad, want dan zou de schepping van de mens niet zeer goed genoemd worden. Ook staat er vermeld in Genesis 1:26-27 dat de mens naar het beeld en de gelijkenis van God Zelf gemaakt werd. En wie zou durven te veronderstellen dat God een beeld van Zichzelf zou maken, dat geneigd is tot alle kwaad...?

Ook lezen we in Genesis 2 dat het leven in de Hof van Eden welhaast volmaakt was. We lezen bijvoorbeeld dat Adam en Eva beiden naakt waren en zich niet schaamden voor elkaar. Dit is een sterke aanwijzing dat Adam en Eva nog niet tot alle kwaad geneigd waren. Als zij toen al geneigd waren om tot seksuele uitbuiting en overspel over te gaan, dan zou de schaamte zijn intrede al gedaan hebben. Ze zouden dan niet zo naakt, open en onschuldig met elkaar hebben kunnen optrekken. Immers, zoals de waard is, vertrouwt hij ook zijn gasten...

Verder lezen we dat Adam en Eva nog niet gegeten hadden van de Boom van kennis van goed en kwaad. Dit is nog een aanwijzing dat de mens oorspronkelijk niet geneigd was tot alle kwaad. Immers, zij hadden nog niet eens de kennis van goed en kwaad ontvangen. Zij wisten nog niet te onderscheiden tussen goed en kwaad, behalve dan dat zij wisten dat zij niet van die boom mochten eten.

Verder kregen zij hier een keuze voorgesteld, waarvoor zij verantwoordelijk gehouden werden. Dit betekent dat zij ook de mogelijkheid hadden om voor het goede te kiezen. Als zij al bij voorbaat geneigd waren om het kwade te kiezen, dan lag deze keuze buiten hun eigen verantwoordelijkheid. Hoe zou God hen daarop hebben kunnen aanspreken, als zij van nature al geneigd waren om voor het slechte te kiezen? Dat was dan toch niet hun fout...?

Kortom, uit Genesis 1 en 2 blijkt duidelijk dat de mens oorspronkelijk niet geneigd was tot alle kwaad. Zij moesten tenminste een neutrale keuze kunnen maken tussen het goede en het kwade. Als er dus al een neiging tot het kwade in de mens aanwezig was, dan werd deze zeker uitgebalanceerd door een neiging tot het goede. Zo wordt er binnen het Jodendom geleerd dat de mens twee neigingen heeft, eentje ten goede (*jeetser tov*) en eentje ten kwade (*jeetser ra'*). De mens is geroepen om zijn slechte neiging te onderwerpen en daarover te heersen, met zijn goede neiging. Op deze manier zou een slechte neiging nog een plaats kunnen hebben in een zeer goede schepping. In elk geval is het mensbeeld in Genesis 1 en 2 heel positief.

Na de zondeval

Maar wie een succesverhaal verwacht van de menselijke geschiedenis in de Bijbel, komt bedrogen uit. De mens bleef namelijk niet zoals hij was. We kennen het bekende verhaal van de zondeval, waarbij Adam en Eva aten van de verboden vrucht. Deze zondeval bracht een abrupt einde aan de zalige toestand in de Hof van Eden. En dat niet alleen, er voltrok zich ook een diepe verandering in de mens zelf. Vanaf dat moment zien we heel duidelijk dat de mens geneigd was tot alle kwaad. Als de mens de vrije teugel werd gegeven, ging het van kwaad tot erger.

In de Joodse traditie wordt onderwezen dat de toestand van de *jeetser tov* en de *jeetser ra'* tot op vandaag voortduurt. Mensen staan op neutraal terrein en kunnen zowel voor het goede als voor het kwade kiezen. Dit is niet hoe de Bijbel daarover spreekt. De Bijbel laat heel duidelijk zien dat de mensheid geen neiging tot verbetering heeft, maar alleen tot verslechtering.

Velen kunnen zich niet zo vinden in dat Bijbelse beeld. Zeker in het Verlichtingsdenken (van de 18^e tot de 20ste eeuw) kwam de mens er heel positief van af. Het heersende beeld was jarenlang dat de wereld steeds beter zou worden. Als we de mensen maar goed onderwijs geven, dan veranderen ze van barbaren in moderne, weldenkende en goedwillende mensen. En jarenlang leek het ook wel de goede kant op te gaan met de mensheid. Maar toen kwamen de Eerste en de Tweede Wereldoorlog en kreeg dit denken een grote knauw. Hoe waren zulke grote oorlogen mogelijk in de moderne wereld...?

Door de eeuwen heen zijn er altijd aanhangers geweest van een positief en een negatief mensbeeld. Als gelovigen hebben we echter een belangrijk baken om ons mensbeeld aan te toetsen en dat is de Bijbel. En in de Bijbel worden er geen doekjes omheen gewonden: vanaf de zondeval is de mens geneigd tot alle kwaad. Laten we allereerst een korte reis maken door de Bijbel heen.

Mensbeeld in het Oude Testament

De eerste geschiedenis die beschreven staat na de zondeval, is die van Kaïn en Abel. Kaïn wordt jaloers op zijn broer Abel en slaat hem dood in het veld. Kaïn krijgt kinderen en kleinkinderen en daaruit wordt uiteindelijk Lamech geboren, de zevende generatie vanaf Adam. Deze Lamech beweert in Genesis 4:23-24 nog slechter te zijn dan zijn voorvader Kaïn:

En Lamech zei tegen zijn vrouwen: Ada en Zilla, luister naar mijn stem, vrouwen van Lamech, hoor mijn woorden aan: Voorzeker! Ik doodde een man om mijn wond en een jongen om mijn striem! Want Kaïn word zeventvoudig gewroken, maar Lamech zeventig maal zevenmaal!

De volgende geschiedenis, die in de Bijbel beschreven staat, is die van de zondvloed. Ook in dit verhaal komt een negatief mensbeeld naar voren. Er staat in Genesis 6:5-8 geschreven:

*En de Heer zag dat de slechtheid van de mens op de aarde groot was, en **dat al de gedachte-spinsels van zijn hart elke dag alleen maar slecht waren**. Toen kreeg de Heer er berouw over dat Hij de mens op de aarde gemaakt had, en het bedroefde Hem in Zijn hart ... Maar Noach vond genade in de ogen van de Heer.*

Hier staat dus expliciet geschreven dat de mensen elke dag alleen maar tot het kwade geneigd waren. Daar liep het op uit, na de zondeval. God had er zelfs spijt van dat Hij de mensen had gemaakt. Oh ja, er was nog één uitzondering op de regel: Noach. Hij vond wel genade in de ogen van de Heer. Maar één man op een hele generatie is toch wel behoorlijk karig. Dat geeft nog geen evenwicht tussen de goede en slechte neigingen van de mens in het algemeen.

Vervolgens komen we bij de Torenbouw van Babel en de verwoesting van Sodom en Gomorra. Ook al zulke negatieve verhalen. Toch lezen we niet alleen van slechte dingen over de mens. In de rest van Genesis kunnen we lezen dat, te midden van alle slechte volken, één klein volkje door God wordt uitgekozen. Abraham, Izak en Jakob worden door God uitgekozen en uit hen komt het volk Israël voort. Het zijn en blijven de enkelingen die met God gaan wandelen en voor het goede kiezen.

Maar ook de geschiedenis van Israël gaat van bittere teleurstelling tot bittere teleurstelling. We lezen dat het volk Israël in de woestijn een hardnekkig en opstandig volk is. Keer op keer dagen ze God uit en leggen ze zijn geboden naast zich neer. Ze tonen geen vertrouwen in de beloftes van God en ze komen voortdurend in opstand tegen hun leider Mozes. Uiteindelijk blijven er maar 2 mannen over van de 600.000 Israëlieten, die uit Egypte geleid werden. De rest stierf in de woestijn, door hun eigen rebellie en ongeloof.

En dan komt de volgende generatie Israëlieten, ook weer zo'n 600.000 man, bij het Beloofde Land aan. Zij kunnen dan eindelijk het goede land in bezit gaan nemen en de beloftes van God gaan verzilveren. En dan zegt God tegen Mozes:

Zie, u gaat bij uw vaders te ruste; en dit volk zal opstaan en als in hoerij achter de vreemde goden van het land waar het naartoe gaat, aangaan, in het midden van dat land. Het zal Mij verlaten en Mijn verbond, dat Ik ermee gesloten heb, verbreken. (Deut. 31:16)

En Mozes zegt vervolgens tegen het volk:

Want ikzelf ken uw ongehoorzaamheid en uw halsstarrigheid. Zie, terwijl ik heden nog bij u in leven ben, bent u al opstandig geweest tegen de Heer; hoeveel te meer na mijn dood! (Deut. 31:27)

Hier wordt heel duidelijk en expliciet gezegd, dat zelfs het uitgekozen volk van God, tot alle kwaad geneigd was. Zij waren ongehoorzaam, halsstarrig en opstandig. In het Beloofde Land zullen de Israëlieten opnieuw bij God vandaan gaan. Dat laten de Heer en Mozes van tevoren al aan de Israëlieten weten. God heeft er bij voorbaat geen vertrouwen in. Hij weet dat van de mens niets goeds valt te verwachten.

We zien dit vervolgens ook in de rest van het Oude Testament terug. Als het volk van de Israëlieten in het Beloofde Land is aangekomen, begint de Richterentijd. In deze tijd gaat het van kwaad tot erger. Steeds weer keert het volk zich van God af, om vervolgens weer door een richter verlost te moeten worden. En de wandaden van het volk groeien, naarmate het boek Richteren vordert. Zelfs de latere richters begaan zelf allerlei wandaden. De één offert zijn kind, de volgende gaat met een hoer naar bed en weer een ander pleegt afgoderij. En aan het eind van het boek Richteren lezen we dan:

In die dagen was er geen koning in Israël: eenieder deed wat juist was in zijn ogen. (Richt. 21:25)

Wel, dat geeft hoop voor de koningentijd... Misschien dat de koningen het volk in het juiste spoor weten te krijgen? Nou nee, ook bij de koningen ging het van kwaad tot erger. De eerste koning Saul werd ongehoorzaam aan God en hij werd gedood. De tweede koning David maakte grote misstappen, maar bleef geliefd bij God. De derde koning Salomo verviel tot afgoderij en daardoor scheurde zijn rijk in tweeën. Vervolgens zien we allerlei slechte koningen volgen. Slechts enkele koningen brachten het volk weer terug bij God.

Uiteindelijk was het zo kwaad gesteld met het volk van de Israëlieten, dat God zijn heerlijkheid liet vertrekken uit de Tempel. Hij gaf zijn volk over aan de ballingschap. Vijandelijke volken kwamen en namen het land Israël en de stad Jeruzalem in. De Israëlieten werden weggevoerd naar Assyrië en Babylonië, ver weg van het Beloofde Land. Gelukkig eindigt het Oude Testament met een hoopvolle noot: een klein gedeelte van de Israëlieten keerde terug uit de ballingschap naar het Beloofde Land. Zij vestigden zich daar opnieuw en de Tempel werd herbouwd.

Uit de hele geschiedenis komt een duidelijk mensbeeld naar voren: de mensen zijn geneigd tot alle kwaad. Door Gods genade zijn er enkelingen die Hem blijven toegewijd en het goede kiezen, maar in de grote lijn gaat het steeds bergafwaarts met de mens. Hoe zit dit in het Nieuwe Testament? Wordt dit anders vanaf de komst van Jezus? Laten we dat samen gaan bekijken.

Mensbeeld in het Nieuwe Testament

Eindelijk is daar de beloofde Messias. De verwachting was dat nu het Messiaanse Rijk zou gaan aanbreken. Eindelijk zou Israël in ere hersteld worden zou God alles goed gaan maken op aarde. Vrede zou overal heersen en oorlog en wapens zouden verleden tijd worden. Maar niets van dit alles. Jezus stierf aan een kruis. En Hij stond weliswaar op uit de dood, maar slechts een heel klein gedeelte van de Joden geloofde dat en accepteerde Jezus als de Messias. Het grootste gedeelte van Gods volk verwierp Hem als Messias. Paulus schrijft hierover met bedroefdheid:

Broeders, de oprechte wens van mijn hart en mijn gebed tot God voor Israël is gericht op hun zaligheid. Want ik getuig van hen dat zij ijver voor God hebben, maar niet met het juiste inzicht ... Zo is er dan ook in deze tegenwoordige tijd een overblijfsel ontstaan, overeenkomstig de verkiezing van de genade. (Romeinen 10:1-2, 11:5)

Er is slechts een klein gedeelte van de Joden door Gods genade overgebleven, die de Messias Jezus hebben aangenomen als hun Heer. Opnieuw gaat het dus om enkelingen, te midden van een volk dat de verkeerde kant op gaat. Gelukkig is er hoop voor Israël, dat zij zich zullen bekeren bij de Wederkomst van Jezus!¹ Maar tot op heden zien we dat nog niet gebeuren. Nog altijd verwerpt het Joodse volk in het grote geheel Jezus als Messias. Zij zijn blind geworden voor Hem.

Doen de heidenvolken het dan beter? Het lijkt er soms wel op, als je kijkt hoe het christelijke geloof zich wereldwijd verspreid heeft. Maar wie zijn geschiedenis een beetje kent, weet dat het christelijke geloof al heel snel met aardse macht en hebzucht vermengd is geraakt. De kerk heeft door de eeuwen heen heel veel onschuldig bloed vergoten, allerlei afgoderijen begaan en veel leugens uitgebraakt. Het waren opnieuw de enkelingen die met gevaar voor eigen leven de gelovigen weer bij God terug moesten brengen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de Reformatoren. Velen van hen zijn op de brandstapels geëindigd, voordat zij vrucht van hun werk konden zien.

Hoe spreekt het Nieuwe Testament over de heidenvolken en hun toekomst? Is dat een rooskleuriger beeld, sinds de komst van Jezus en de verspreiding van het Evangelie? Nou nee, niet bepaald. Het algemene beeld is, dat de wereld donkerder en donkerder gaat worden, tot aan de Wederkomst van Jezus. Dan pas zal het licht volledig doorbreken in deze wereld. Zo lezen we over een grote afval van het geloof aan het einde der tijden.² Ook lezen we over de opkomst van de antichrist en zijn rijk.³ De toekomst wordt duidelijk in donkere tinten geschilderd.

Paulus geeft in het Nieuwe Testament ook een beschrijving van het mensbeeld vanuit Gods perspectief. De mens is en blijft geneigd tot alle kwaad. Paulus beschrijft dit uitgebreid in de eerste drie hoofdstukken van de Romeinenbrief. Zo schrijft hij bijvoorbeeld in Romeinen 3:9-12:

*Wat dan wel? Zijn wij voortreffelijker? Beslist niet! Wij hebben immers zojuist én Joden én Grieken beschuldigd dat zij allen onder de zonde zijn, zoals geschreven staat: Er is niemand rechtvaardig, ook niet één, er is niemand die verstandig is, er is niemand die God zoekt. Allen zijn zij afgedwaald, samen zijn zij nutteloos geworden. **Er is niemand die goed doet, er is er zelfs niet één.***

Dit is de meest duidelijke stelling over de neiging tot het kwaad van alle mensen. Dit laat niets aan de verbeelding over. Het is helder: van de mens kun je niets goeds verwachten. Het is Gods genade alleen, die het goede in de mens naar boven kan halen. Onverdiende goedheid van God, dat Hij naar ons, zondaars, om wil zien. Alleen het offer van Jezus kan een verandering teweegbrengen in deze menselijke conditie. Alleen de Geest van God kan ons van binnenuit veranderen, zodat we het goede gaan doen, in plaats van het kwade.

Nu kun je jezelf hierbij afvragen: maar er zijn toch nog best wel wat goede mensen in de wereld, die goede dingen doen? Dat is zeker waar, maar Paulus beschrijft hier een algemene neiging, die in ieder van ons aanwezig is, om bij God weg te drijven. Gods Geest werkt nog in deze wereld, zelfs onder ongelovigen, zodat er nog goede dingen in de wereld zijn overgebleven. Maar als we helemaal aan onze natuurlijke neiging overgeleverd zouden worden, dan zouden we snel bergafwaarts glijden.

Hoe zit het met Geest-vervulde gelovigen?

Ook Geest-vervulde gelovigen hebben nog wel eens last van de neiging tot het kwade. In de Bijbel wordt dit 'het vlees' genoemd. Als je tot geloof in Jezus komt, dan ben je vergeven en is alle schuld weggedaan. Je hoeft je geen zorgen meer te maken voor de veroordeling voor Gods Rechterstoel. Dit betekent echter nog niet, dat je meteen volmaakt bent geworden. Ja, jouw herboren geest is volmaakt en is bij God in de hemel opgeborgen. Maar je draagt hier beneden ook nog je vlees, je oude mens met je mee.

Het is een levenslang proces om af te sterven van de oude mens en steeds meer in de nieuwheid van het geestelijke leven te gaan wandelen. Als het goed is groeien we daar, onder leiding van de Heilige Geest, dagelijks in. Jezus komt door zijn Heilige Geest in jou wonen en gaat jouw leven zuiveren en heiligen, zodat het steeds meer aan Gods bedoelingen gaat beantwoorden. Gods leven gaat dus zichtbaar worden in jouw leven.

Tussen de geest en het vlees bevinden zich jouw ziel en lichaam. Jouw ziel is de plaats van jouw emoties, gedachten en wilsbesluiten. En jouw lichaam is datgene waarmee jij hier op aarde handelt en spreekt. In jouw ziel heb je dus voortdurend de keus of je de leiding van Gods Geest volgt of dat je toegeeft aan de verlangens van het vlees. Dat blijft een voortdurende strijd. Dat vergt oefening, inzet en volharding.

Jouw lichaam en ziel kunnen ook beschadigd en verwond zijn. Dit levert extra moeilijkheden op om 'nee' te kunnen zeggen tegen het vlees. Gelukkig is voor Jezus niets onmogelijk en zal Hij je gaan leiden op een weg naar herstel, heling en bevrijding. Als je jouw oog op Jezus gericht houdt, dan zal Hij jou de goede weg op leiden. Zolang je geloof en vertrouwen hebt in Jezus en de wil om Hem te volgen, hoef je niet bang te zijn dat je verkeerd uit gaat komen. Jezus is Degene die ons leidt en Hij kent de weg! Hij zal jouw leven steeds zuiverder en mooier maken.

Het enige gevaar voor gelovigen is, dat zij op den duur Jezus uit het oog gaan verliezen en er voor gaan kiezen om hun eigen leven te leven, in plaats van te leven voor God. Je bent veilig onder het bloed van Jezus, maar als je te ver van Hem afdwaalt, zul je die bescherming op een gegeven moment verliezen. Dan wordt je steeds vatbaarder voor ingevingen uit je vlees. Je zult meer en meer aan je eigen oude, slechte neigingen overgegeven worden. Uiteindelijk kan het zover komen dat je afvalt van het geloof en verloren gaat.⁴ Laten we er dus voor zorgen dat we onze focus op Jezus houden. Maak Hem prioriteit nummer één in je leven. Hij zal jou dan veilig thuisbrengen bij de hemelse Vader.

Kortom, voor Geest-ervulde gelovigen geldt dat zij nog wel een slechte neiging hebben, maar dat deze slechte neiging als het goed is steeds meer overwonnen wordt door de goede neigingen vanuit de herboren geest. Er is een innerlijke mens bijgekomen voor hen, die geneigd is tot al het goede. En deze mens heeft de overhand, omdat Jezus een overwinnende Koning is. Zolang gelovigen hun ogen op Jezus houden, zal deze nieuwe mens blijven groeien en overwinnen in hun leven. De slotsom is dat ware gelovigen steeds meer geneigd raken om het goede te doen.

Wat is dan goed en kwaad...?

Bij dit alles is natuurlijk wel de vraag wat dan goed en wat dan kwaad is. Dat is vaak nog niet zo gemakkelijk vast te stellen. Oorspronkelijk was het ook helemaal niet de bedoeling dat de mens zou eten van de Boom van Kennis van Goed en Kwaad. Als we blijven hangen in een goud-fout, zwart-wit denken, dan levert dat vaak wrange vruchten op. We worden daar over het algemeen geen mooiere mensen van. Hoe meer we denken te weten wat goed en kwaad is, des te meer bestaat het gevaar dat we ons veroordelend gaan opstellen, naar anderen en ook naar onszelf.

Goed-fout denken leidt de mens op het pad van de wet. Het voedt de religieuze mens, die een beoordelingsladder aanlegt voor zichzelf en anderen. Als we alles in goed en kwaad blijven indelen, dan is het gevaar groot dat we gaan leven vanuit verplichtingen, regeltjes en wetten. We worden daar niet zachter en nederiger van, maar vaak juist harder en hoogmoediger. Zelfs in onze zelfveroordeling zit iets hoogmoedigs. Kennelijk achten we onszelf dan zo hoog dat we aan een bepaalde maatstaf moeten kunnen voldoen, ook al halen we dat niet. We blijven onszelf daarover plagen.

Toen Jezus kwam, kwam Hij ons juist bevrijden van de religieuze geesten en van dit denken. We mogen leven onder de genade en ons allemaal geliefd en geaccepteerd weten, door het bloed van Jezus. Dit maakt dat we liefdevoller, warmer en met meer compassie de wereld in gaan kijken. Liefde gaat ons koude hart aanraken en transformeren, zodat we werkelijk van binnenuit andere mensen worden, die heel graag naar Gods bedoelingen willen leven.

De stelling dat de mens geneigd is tot alle kwaad, helpt ons vreemd genoeg juist om alle kramp los te laten. Wij kunnen het van onszelf namelijk niet. We hebben het te verwachten van Jezus alleen! We mogen alles vrij uit zijn hand ontvangen. Daarmee is alle kramp en alle zelfrechtvaardiging verdwenen. We mogen ons eeuwig verbazen en verwonderen over zoveel genade en goedheid. We zijn gered, ook al hebben we dat helemaal niet verdiend.

Dit gezegd hebbende, bestaat er natuurlijk wel zoiets als goed en kwaad. Daar is de Bijbel ook heel duidelijk over. Überhaupt heeft de stelling dat wij geneigd zijn tot alle kwaad, ons helemaal niets te zeggen, als het kwaad niet zou bestaan. Maar de maatstaf voor goed en kwaad hoeven wij niet aan te leggen. Die is niet afhankelijk van onze meningen over wat goed of fout is. De maatstaf voor goed en kwaad wordt namelijk door God Zelf aangelegd. En God Zelf zal iedereen daarop beoordelen.

Als richtlijn voor het goede hebben we het Woord en de Heilige Geest ontvangen. In het Woord, de Bijbel, staat wat God van ons verwacht. En de Heilige Geest brengt dit tot leven in ons hart. We mogen in volle vrijheid en vanuit diep verlangen dit Woord en de Geest najagen. Ook mogen we anderen hierop aanspreken. Niet vanuit een veroordelende houding, maar vanuit een houding van liefde. We gunnen iedereen een vol en volmaakt leven met de Heer, toch...? Als we elkaar niet zouden terechtwijzen, dan is dat geen liefde, maar onverschilligheid. Als het lot van anderen ons aan het hart gaat, dan zullen we samen met elkaar de weg naar het leven zoeken.

Kortom, het gaat er niet om dat we precies weten wat goed en fout is. Dat we overal een mening over hebben. Het gaat erom dat we een passie ontwikkelen voor Gods Woord en door Gods Geest en een liefdevol hart, waarmee we anderen willen aanmoedigen, bijsturen en inspireren. De liefde overwint immers al het kwaad. Jezus heeft niet voor niets de hele wet samengevat met het dubbele liefdesgebod. Als we God liefhebben boven alles en onze naast als onszelf, dan zal het goede overwinnen over het kwade in ons leven.

Het kwade zit hem ten diepste niet in de overtredingen, die we begaan. Het kwade zit hem in ten diepste in het wantrouwen en de rebellie jegens God. Als wij God niet vertrouwen en onszelf van Hem afkeren, dan zal Gods liefde in ons hart verkillen en zal ons hart met boze gedachten gevuld worden. Dit uit zich in concrete overtredingen. God is de Bron van alle liefde en goedheid. Zodra wij onszelf afsluiten voor God, dan delen we niet meer in deze Bron. We zullen afgesloten raken van het goede en open worden voor het kwade. Op enig punt zal ons hart dan hard en koud worden als een steen.

Het goede zit ten diepste ook niet in de goede daden, die we doen. Het goede zit hem in het vertrouwen en de overgave aan God. Als wij God vertrouwen en onszelf voor Hem openen, dan zal Gods liefde ons hart binnenstromen en zal ons hart gevuld worden met goede gedachten. Dit uit zich in concrete goede daden. God is de Bron van alle liefde en goedheid. Zodra wij onszelf openen voor God, dan delen we in deze Bron. Het kwade krijgt minder vat op ons hart en het goede zal ons leven binnenstromen. Zo zal ons hart warm, zacht en liefdevol worden en vol van het goede!

Bijbelteksten

1. Beking van Israël:	Joël 2:28-32, Zach. 12:9-:13-1, Rom. 11:25-26
2. Grote afval:	Matt. 24:8-31, 2 Thess. 2:1-12, 1 Tim. 4, 2 Tim. 3-4, 2 Petr. 3:3
3. Antichrist en zijn rijk:	Matth. 24:15, 1 Thess 2:1-12, 1 Joh. 2:18, 4:3, Openb. 13
4. Afvallen van het geloof:	Luk. 8:13, Joh. 15:6, Hebr. 2:1-4, 6:4-6, 2 Petr. 2:20-22